

EL LLIBRE
DE LA SETMANA

PERFIL

EL LLEGAT LITERARI DE HENRY JAMES (1843-1916) ÉS UN DELS MÉS IMPRESSIONANTS DE LA HISTÒRIA DE LA LITERATURA. ENTRE ELS SEUS LLIBRES HI HA 'RETRAT D'UNA DAMA', 'UN ALTRE PAS DE ROSCA', 'LA COPA DAURADA' I 'ELS PAPERS D'ASPERN'

El mentider honest

MARINA
PORRAS

El de Henry James és un dels universos més estranys i interessants de la literatura. El seu és un món fet d'enganyys i artificis; on les aparences i els sobreentesos són sempre al centre del relat. Els seus textos ens situen en una atmosfera enigmàtica, al regne de l'ambigüitat. Per això és una gran paradoxa que una de les millors virtuts d'aquest mestre de l'engany sigui el compromís que té amb la veritat a l'hora d'escriure mentides. James es compromet a dir la veritat quan carrega bona part del pes de les seves obres en el narrador, la figura que ens explica les històries. Només veurem i sabrem el que veu i sap aquest narrador. Aquest gest mostra un gran respecte pel lector, que serà tractat amb una honestetat implacable. No hi ha trampes: James accepta que el nostre punt de vista és limitat i que la figura d'un narrador omnipotent

que sap més coses que els personatges i que el lector és un truc literari. Però la limitació fa que de vegades quedi en evidència una veritat incòmoda (que és central en l'obra de James): no sabem res. El narrador només pot explicar el que sap, i sovint passa que no sap res de res.

És exactament el que ens trobem a *Els papers d'Aspern*, probablement una de les millors *nouvelles* de la història. La trama no pot ser més senzilla: un editor obsessionat amb la figura del poeta Jeffrey Aspern arriba a Venècia perquè un col·lega li ha dit que hi trobarà una senyora que havia tingut una relació amorosa amb el poeta i que té uns papers relacionats amb Aspern. Ella resulta ser una anciana aristòcrata arruïnada que viu aïllada en un *palazzo* decadent i en companyia de la seva neboda, una noia que pràcticament li fa d'esclava. L'atmosfera és la d'un món que mor, la del final de l'aristocràcia europea –un ambient que James coneixia bé–. L'editor, encogat per recuperar aquests papers i sabent que la vella els té amagats com un tresor i no té intenció de vendre'ls, enganya les senyores per instal·lar-se com a llogater al palau i acostar-se així al seu botí. “La hipocresia i el fingiment són la meua única oportunitat”, ens confessa. I la pregunta és òbvia: ¿com de lluny està disposat a arribar l'editor obsessiu per tal d'aconseguir els papers d'Aspern; què pot arribar a fer?

James aconsegueix en poques pàgines, amb un domini magistral de la creació d'expectatives i de tensió, que quedem atrapats per aquesta història de la qual no sabem res: no sabem el nom de l'editor, no sabem res sobre les senyores, no sabem res sobre el poeta, ni sobre el contingut d'aquests papers (ni tan sols sabem si

ELS PAPERS D'ASPERN
HENRY JAMES
L'AVENÇ
TRADUCCIÓ
DE JOAN SELLENT
134 PÀG. / 13 €

existeixen). I malgrat això, aquesta Venècia lúgubre i aquest editor fanàtic i els seus dubtes constants ens intriguen en una novel·leta que canvia del relat de misteri al psicològic passant pel conte de terror o el melodrama. Perquè James no s'insereix en cap gènere sinó que juga amb ells. L'americà era un innovador que no vol acollir-se completament ni a la novel·la realista ni a la psicològica; i agafarà elements d'allà on més li convingui. També és particular en l'estil: frases llargues plenes de subordinades, descripcions vagues i alhora precises, o rebuscades parelles d'adjectius: “una casa llòbrega i majestuosa, un panorama obscur i sublim, una fredor suau i estranya”.

Amb la seva obra, James anticipa autors del segle XX que es trobaran jugant als mateixos jocs amb què experimentava l'americà. Però cap d'ells igualarà la seva capacitat per instal·lar-nos en un món boirós i indesxifrable, on tot podria ser el que no és o acabar sent el que sembla. James conviu amb una naturalitat insultant amb el que és estrany perquè comprèn com cap altre que hi ha coses que no podem explicar ni entendre mai; i que està bé que sigui així. La seva literatura ens serveix per constatar que sempre hi ha coses que se'n escapen, que habiten en l'univers del misteri, d'allò que és (o no) real però podria (o no) ser-ho. “No ens hem de deixar destruir per les esquerdes en coses que no coneixem”, escriu en una de les seves novel·les. És una advertència que justifica la seva passió per tensar la corda dels límits del que és desconegut i explorar les zones obscures. És precisament d'aquestes foscos d'on va sortir un dels millors escriptors de la literatura universal. ♦♦

**HENRY JAMES
CONVIU
AMB UNA
NATURALITAT
INSULTANT
AMB EL QUE ÉS
ESTRANY
PERQUÈ
COMPRÈN COM
CAP ALTRE QUE
HI HA COSES
QUE NO
PODREM
EXPLICAR NI
ENTENDRE MAI**

WIKIPEDIA

AMB ÈMFASI

RAMONA PÉREZ

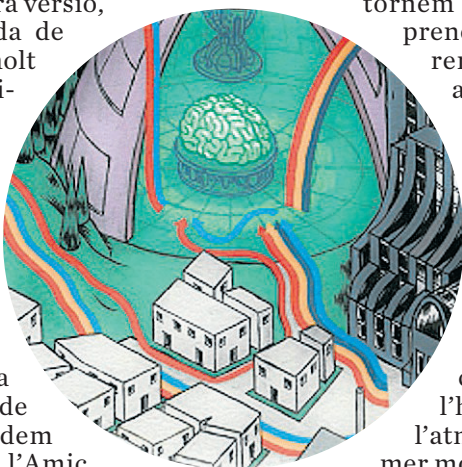
Tenim al davant dinou propostes de lectura. En un moment és possible rebre “tota” la informació que es vulgui sobre un llibre sense llegir-lo. També podem accedir amb un cop d'ull als racons més amagats de la vida i miracles de l'autor. Malauradament, moltes vegades el fet de tenir tanta informació ens fa la sensació que accedim al coneixement. Afortunadament no és ben bé d'aquesta manera. Conèixer un text implica haver-lo llegit, implica haver passat moments de solitud amb les paraules. Podem no arribar al nivell de coneixement

‘Trazado. Un atlas literario’

profund de l'expert que ens il·luminarà amb els seus comentaris, però la nostra versió, potser carregada de mancances, és molt vàlida. Les versions d'altri ens poden ajudar a aprofundir si cal, però res no pot substituir el nostre moment d'intimitat amb les paraules.

Pel que fa a la coneixença de l'autor, no podem frivolitzar: és l'Amic Absent, aquell amb el qual el ‘diàleg’ és fluid i profund sempre

que cal. Com de l'amistat, podem distanciar-nos-en i, quan ens tornem a ‘trobar’, reprenem el fil i reitem el nostre agraïment al destí que un dia va posar aquesta persona en el nostre camí. Moltes vegades, com amb els Amics Presents, recordem el dia, l'hora, la llum i l'atmosfera del primer moment compartit; aquestes vivències no ens les pot donar la Viquipèdia! La

**TRAZADO. UN
ATLAS
LITERARIO**
IL·LUSTRACIONS
D'ANDREW
DEGRAFF
TEXT DE DANIEL
HARMON
126 PÀG.
23,95 €

nostra agenda d'Amics Absents es va fent a poc a poc, tot donant la transcendència que cal a cada nova anotació que hi fem.

En aquestes dinou propostes de lectures se'n ofereix una ressenya del tot subjectiva i se'n presenten unes il·lustracions que fan volar la nostra imaginació i ens porten a la necessitat irreprimible de tornar al text conegut. Aquests suggeriments ens fan tenir present aquella lectura que, tot i fonamental a la història de la literatura, encara no hem descobert.

Un llibre preciós que pot ser considerat una ‘guia’ de textos que haurem d'anar intercalant amb aquell programa de lectures i bons propòsits amb el qual molts lectors ens organitzem l'agenda. ♦♦